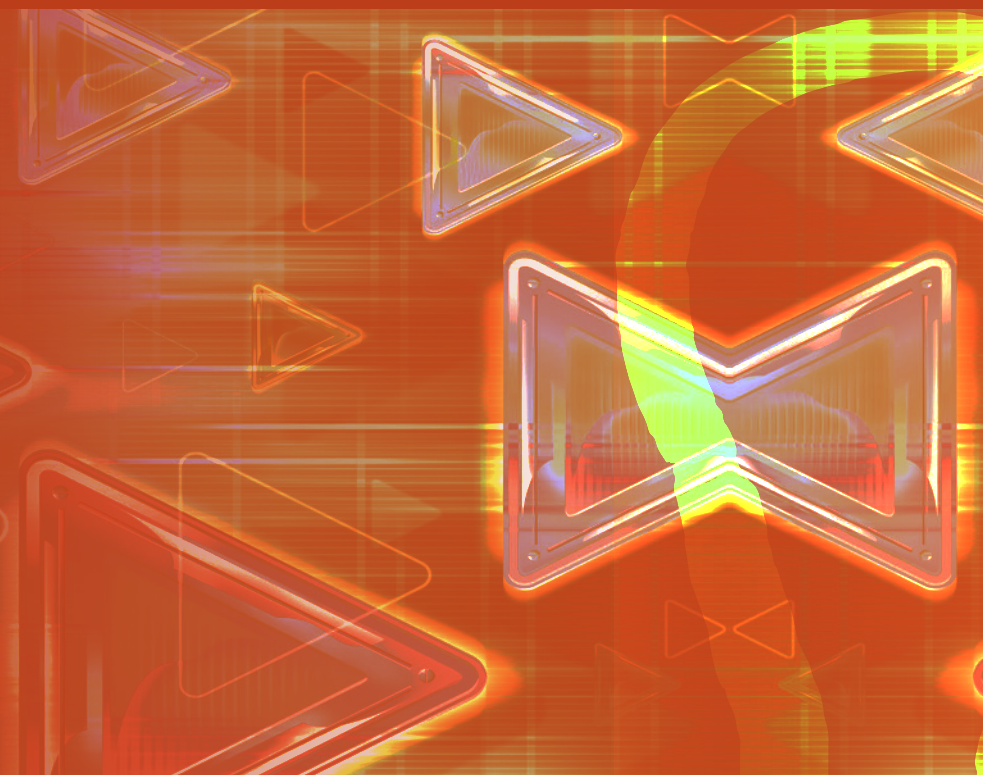

GLAVNI POUDARKI

**Študija učinkov programa Vseživljenjsko
učenje na osnovno in srednješolsko
izobraževanje z vidika nacionalnih
prioritet**

Erasmus+

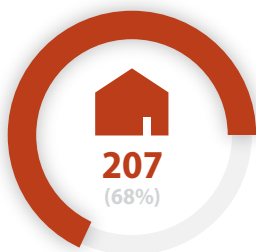

Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovno in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet

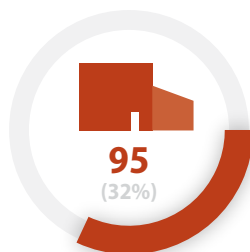
Čeprav je bilo ves čas, odkar Slovenija sodeluje v programu Vseživljenjsko učenje (VŽU), zaznati številne pozitivne učinke takšnega sodelovanja tako pri učencih in učiteljih, kot tudi na ravni šole in lokalnega okolja, pa smo o teh učinkih želeli pridobiti trdne znanstvene dokaze ter razen tega ugotoviti, ali so v skladu z nacionalnimi prioritetami v zvezi z razvojem šolstva v Sloveniji. V ta namen smo v šolskem letu 2012/13 zasnovali in izvedli študijo, v kateri smo ugotavljali vplive sodelovanja v dejavnostih programa VŽU na šole, učitelje in učence pa tudi, kakšna je njihova intenziteta in trajnost ter kateri dejavniki znotraj šole pomembno prispevajo k intenziteti in trajnosti ugotovljenih vplivov.

Vprašalnik smo v obliki spletne ankete poslali na vse osnovne in srednje šole, ki so sodelovale v program VŽU (Comenius in/ali Leonardo da Vinci) od vključno razpisnega leta 2008.

POSLANI VPRAŠALNIKI

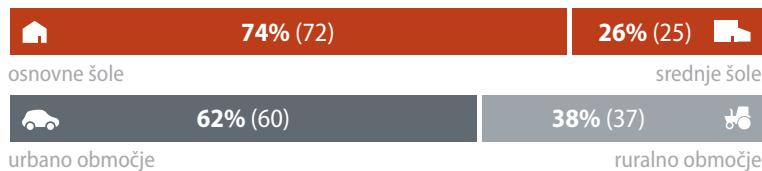
OSNOVNE ŠOLE

SREDNJE ŠOLE

PREJETI ODGOVORI

RAVNATELJI (97)

UČITELJI KOORDINATORJI (170)

Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet [avtorica Sonja Sentočnik]. Ljubljana: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, 2013

Prenova šolstva,

ki poteka v Sloveniji od leta 1996, terja spremembe tako v delovanju šole kakor v vzorcih poučevanja in učenja, ki so utrjeni na izkušnjah in prepričanjih, zaradi česar se cilji prenove le počasi uveljavljajo v praksi. S prenovo naj bi šole postale avtonomnejše, razvile naj bi se v učeče se skupnosti, zmožne odzivanja na spreminjajoči se svet, vloga učiteljev pa naj bi bila predvsem v nudenju podpore učencem pri razvijanju njihovih kompetenc in naravnosti, ki jih bodo le-ti potrebovali za uspešno življenje in delo v sodobni družbi. Za razvoj teh zmožnosti se mora učiteljski zbor sistematično in kritično ukvarjati s kakovostjo svojega dela in v duhu sodelovanja in vzajemne podpore presegati tradicionalne vzorce mišljenja, ki učiteljem branijo spreminjati ustaljeno prakso poučevanja. Za uveljavljanje sodobnih pristopov k poučevanju je potrebna odprtost za novosti in premiki v pojmovanju učiteljev, da bodo pričeli svojo vlogo dojemati v smislu spodbujevalcev aktivnega učenja, namesto da se vidijo kot prenašalce gotovega znanja, s čimer učence pasivizirajo. Cilji programa VŽU so oblikovani tako, da bi lahko sodelovanje v dejavnostih programa pripomoglo k razvoju na tistih področjih, za katera so dosedanje spremljave in evalvacije pokazale, da so problematična in jih ne znamo uspešno uvajati v naš izobraževalni prostor. Med področji, ki predstavljajo oviro uveljavljanju prenove v praksi, izstopajo predvsem prevelik poudarek na pokrivanju vsebin s prevladujočim transmisijem poukom in premajhen poudarek na razvoju motivacije za učenje. Premajhen je tudi poudarek na razvijanju ključnih vidikov učenčevega razvoja, kot so spoznavna, moralna in družbena kritičnost, ustvarjalnost, inovativnost, podjetnost, funkcionalna pismenost ter razvijanje zmožnosti uporabe znanja v avtentičnih problemskih situacijah in s tem osmišljanje usvojenega znanja.

... mi smo pridobili na tem, da ne zapiramo vrat za seboj ... da ostajajo vrata odprta, da lahko pride v učilnico kdorkoli, kadarkoli ... da te ni sram, recimo, ali pa da se bojiš, da bo nekdo kaj videl in tako naprej ...

Učiteljica iz podeželske osnovne šole

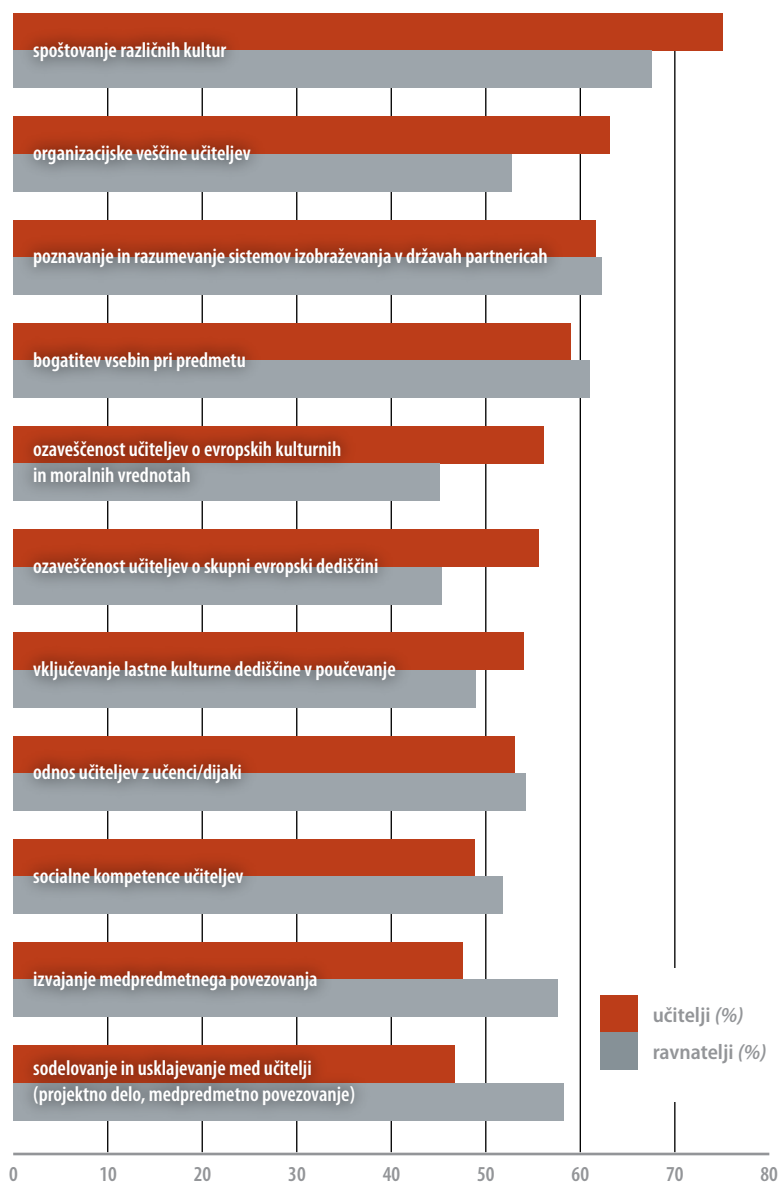
Spremenljivke

za vsako raven, ki smo jo evalvirali ter indikatorje, ki so nam služili kot osnova za pripravo vprašalnikov, smo opredelili s soočanjem nacionalnih strateških ciljev in problemov pri njihovem uveljavljanju v šolah s ključnimi cilji programa VŽU. Z vprašalniki, ki smo jih poslali ravnateljem in učiteljem koordinatorjem vseh osnovnih in srednjih šol, ki so sodelovale v programu VŽU od vključno razpisnega leta 2008 (207 osnovnih in 95 srednjih šol), smo zbrali podatke o učinkih sodelovanja v programu VŽU na spremenljivke na ravni šole (npr. na poučevanje, šolsko klimo, usposabljanje učiteljev, odprtost in prepoznavnost šole ter na povezanost kolektiva), na ravni učiteljev (predvsem na učiteljevo kompetenčnost, širino in odprtost za novosti, razvoj različnih veščin, od sodelovalnih, organizacijskih, IKT, vodstvenih pa do večanja njegove strokovne avtonomije) na ravni učencev (predvsem na njihovo motiviranost za učenje, osmišljenost njihovega znanja in kompetenčno uporabo znanja v avtentičnih situacijah). Kvantitativni del raziskave smo dopolnili z intervjuji na sedmih šolah, s katerimi smo poglobili razumevanje nekaterih podatkov, pridobljenih z vprašalnikom. Tako smo pridobili bolj celostno sliko določenih vidikov ugotovljenih vplivov, predvsem pa spoznali,

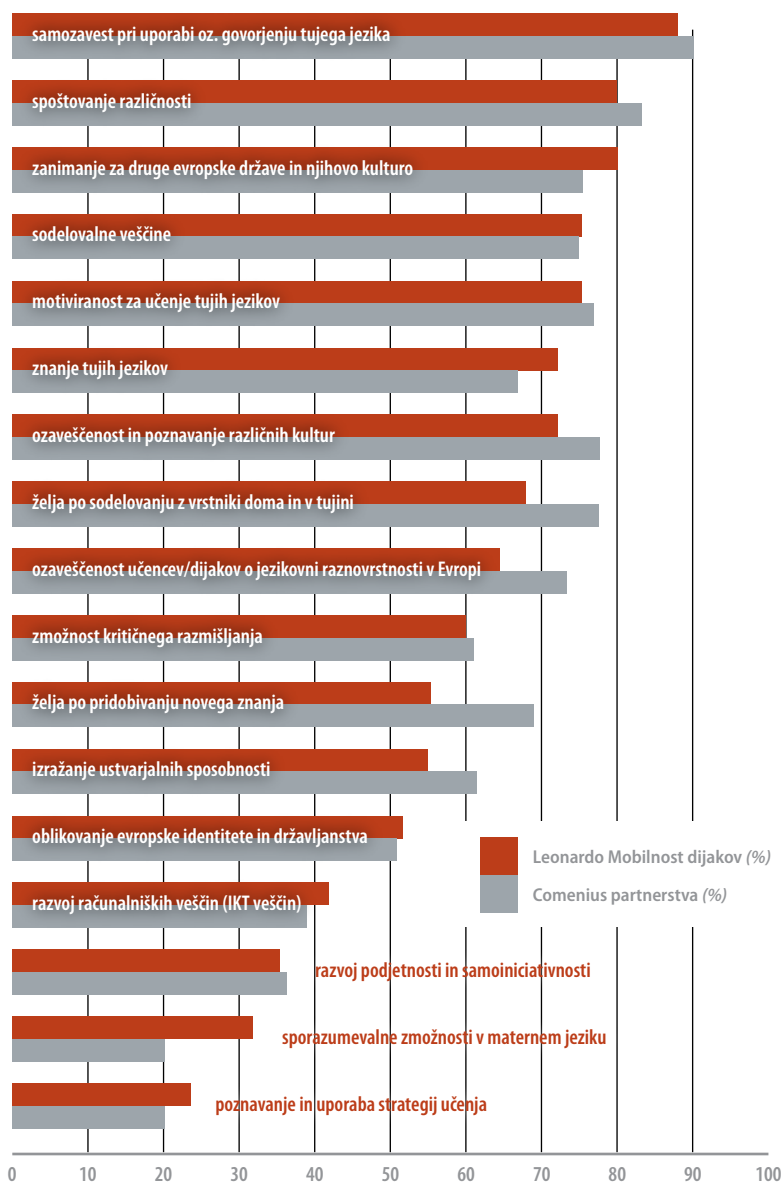
Sama sem ves čas vpeta ... res sem ves čas zraven, vsak trenutek in to drži kolektiv skupaj. Meni nihče ne upa reči 'jaz pa ne bom', pa ne zato, ker sem neki bavbav, ampak zato, ker sem ves čas zraven. In ko smo šli v to, smo se skupaj odločili in smo rekli, da gremo vsi v to ... zdaj bom šla na izmenjavo na Poljsko, dva učenca in štiri kolegice..., ker že čutim, da je skrajni čas in da moram iti. Zato da bom lahko še tiste, ki so malo v senci, v naslednjem krogu malo porinila, 'zdaj greš pa ti', da ne bodo rekli, da sama se pa izmikam.

Ravnateljica osnovne šole

Večji (dolgoročno) pozitiven vpliv na delo učiteljev

Večji (dolgoročno) pozitivni vpliv na učence po mnenju učiteljev

kateri dejavniki imajo pozitiven vpliv na njihovo intenziteto in trajnost.

Ugotovitve evalvacijske študije,

v kateri smo uporabili kombinirani kvantitativni in kvalitativni pristop, so **potrdile pozitivne vplive na večino spremenljivk** na ravni šole, učiteljev in učencev. Ravnateljji so bili mnenja, da ima sodelovanje v projektih programa VŽU najintenzivnejši vpliv na delovanje šole, vpliv na delo učiteljev je na drugem mestu. Učitelji koordinatorji pa so ocenili, da ima sodelovanje v projektih najintenzivnejši vpliv na njihove učence, sledi vpliv na šolo, vpliv na učitelje pa so uvrstili na zadnje mesto. **Med vplivi na šolo najbolj izstopajo dolgoročno pozitivni vplivi na ravnateljevo podporo učiteljem, na sodelovanje med učitelji in ravnateljem**, na stike učiteljev s tujimi učitelji, na izmenjave učencev in njihove stike s tujimi učenci. Znatno je tudi dolgoročno pozitiven vpliv na odprtost šole do lokalnega okolja, občutek pripadnosti zaposlenih skupnim ciljem in na kolegialnost med zaposlenimi. **Glede vplivov sodelovanja v projektih na učitelje so se kot dolgoročno najintenzivnejši izkazali vplivi na spoštovanje različnih kultur, ozaveščenost učiteljev o evropskih in moralnih vrednotah in o skupni evropski dediščini pa tudi na potrebo po vključevanju lastne kulturne dediščine v pouk.** Znatno odstotek vprašanih je tudi ocenil, da ima sodelovanje v projektih VŽU močan, dolgoročno pozitiven vpliv na poznavanje in razumevanje sistemov izobraževanja v državah partnericah pri učiteljih, na bogatitev vsebin pri predmetu, razvoj organizacijskih veščin pa tudi na razvoj socialnih kompetenc pri učiteljih ter na bolj medsebojno usklajeno delovanje učiteljev in njihov odnos do učencev. **Glede vplivov na učence**

To vrstniško sodelovanje je zelo dragoceno. Te izmenjave, ... takrat v resnici spoznaš otroke ... kako komunicirajo, kako sodelujejo z drugimi, se znajdejo v novih situacijah ... se dodatno preizkusijo v jezikih pa v računalništvu, ko je treba stvari oblikovati, izdelati ... smo že tudi med njimi odkrili kakšne talente, ki so nam bili prej skriti ...

Učitelj osnovne šole

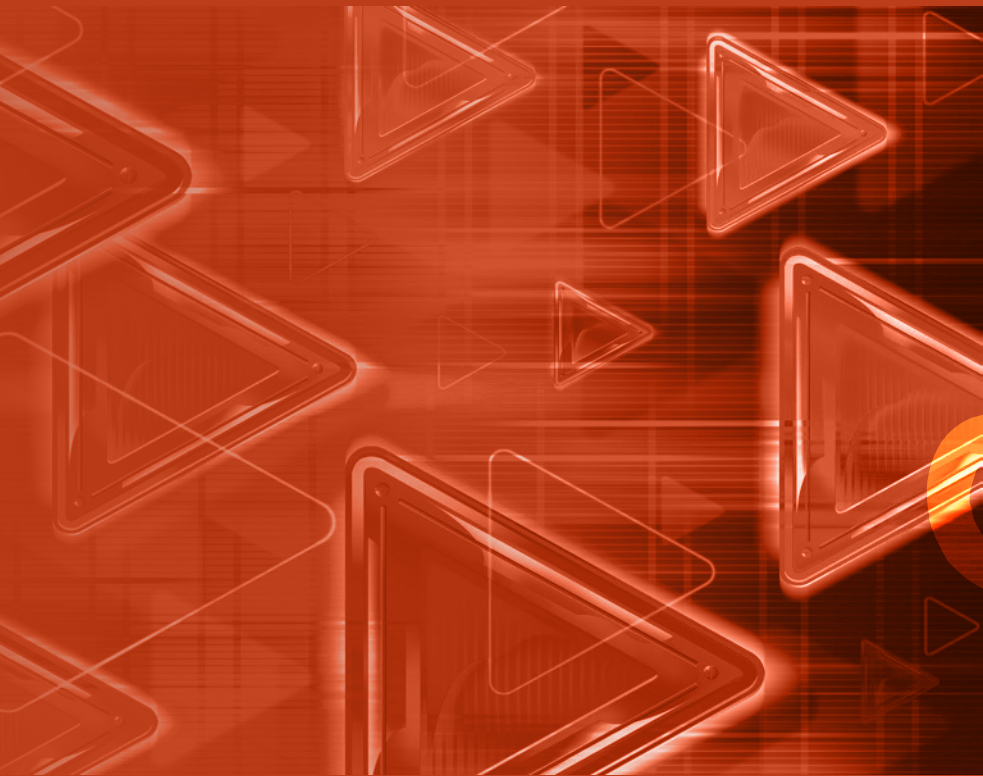
pa je najvišji odstotek vprašancev ocenil, da ima sodelovanje v projektih dolgoročno pozitiven vpliv na samozavest pri učencih, na njihovo motiviranost oz. željo ter zanimanje za učenje in sodelovanje z vrstniki ter njihovo spoštovanje različnosti in ozaveščenost o različnih kulturah. Podatki, pridobljeni z intervjuji so pokazali, da na intenziteto in trajnost številnih pozitivnih učinkov, za katere smo ugotovili, da jih prinaša sodelovanje v dejavnostih programa VŽU, vplivajo dejavniki na ravni posamezne šole, njenega vodenja in izvajanja izobraževalnega programa. Med dejavniki, ki imajo pozitiven učinek na trajnost in intenziteto ugotovljenih vplivov, **izstopajo predvsem vloga ravnatelja oz. kako ravnatelj umesti delo v projektih v življenje in delo šole, sodeluje pri delu in gradi klimo sodelovanja ter spodbuja medsebojno profesionalno podporo in predanost skupnim ciljem.** V šolah, v katerih ravnatelji mednarodnega sodelovanja niso eksplicitno postavili med cilje in ga niso povezali z vizijo šole, so posamezni učitelji izražali dvome v dodano vrednost, ki naj bi jo to sodelovanje predstavljalo za šolo, učitelje in učence, delo svojih kolegov v projektih pa razvrednotili z izjavami, češ da trošijo denar in izostajajo od pouka, od česar ni nobene koristi. Ti podatki so nas znova opozorili, da so stališča učiteljev zelo trdovratna in jih ni mogoče spremeniti čez noč. V učiteljih porajajo dvome v ustreznost novosti, ki jih spodbuja prenova in jih podpira tudi sodelovanje v mednarodnih projektih, zaradi česar iščejo izgovore za ohranjanje statusa quo. **Ravno sodelovanje v dejavnostih programa VŽU pa ima, kakor je pokazala naša raziskava, ključno vlogo pri »rahljanju« terena,** kar lahko vodstvo šole izkoristi tako, da spodbuja dialog in soočanje prepričanj pa tudi tako, da omogoča vsem učiteljem širjenje obzorja. Kot izjemno pomembna se je izkazala tudi vloga učiteljev koordinatorjev mednarodnega sodelovanja na šolah, predvsem njihova zmožnost, da k sodelovanju pritegnejo sodelavce ter zagotovijo, da **s projekti »dih« celotna šola,** namesto da se bi z njimi ukvarjala le peščica ljudi. Podatki iz intervjujev so potrdili, da se **intenziteta in trajnost vplivov povečata z zagotavljanjem kontinuitete sodelovanja v mednarodnih projektih.** Logistika prijavljanja v dejavnosti programa VŽU sicer ne omogoča kontinuitete sodelovanja, jo je pa mogoče obdržati v primeru, da tako ravnatelj kot kolektiv na proaktiven in podjeten način iščejo različne možnosti za zagotavljanje neprekinjenega mednarodnega sodelovanja.

Celotna študija v elektronski obliki je na voljo
na spletni strani CMEPIUS-a:

*[http://www.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/publikacije/2013/
Evalvacija_Sentocnik_os_ss.pdf](http://www.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/publikacije/2013/Evalvacija_Sentocnik_os_ss.pdf),*

v fizični obliki pa jo lahko brezplačno dobite na CMEPIUS-u,
Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana
oziroma naročite po telefonu 01/620 94 50 ali elektronskem naslovu:
info@cmepius.si

CMEPIUS
Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja

Erasmus+

Ob železnici 30a
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: +386 1 620 94 50
Faks: +386 1 620 94 51
E-pošta: info@cmeplus.si
www.cmeplus.si